

η μαλακιά ζώνη

Αναφορά στον Νίκο Λάσκαρη

Τάσος Μπίρης - 18/01/2022

Αναφορά στον Νίκο Λάσκαρη αρχιτέκτονα, Ομότιμο καθηγητή Πλαστικής ΕΜΠ, εικαστικό καλλιτέχνη, συγγραφέα, καλό φίλο.

Αναφορά -ταυτοχρόνως και ανταπόδοση που του χρωστώ από καιρό- ως επίμονη επιθυμία να εξηγήσω τα ανεξήγητα.....

Οι παραπάνω σκέψεις ήρθαν και πάλι στο μυαλό μου μετά από καιρό, όταν πρόσφατα ξαναδιάβασα το παλαιό βιβλίο του, «**η μαλακιά ζώνη**». Μια σειρά κειμένων που, νομίζω, αποτελεί σύνοψη της νεανικής έρευνας του για μια πραγματικότητα. Συγκεκριμένα ο ίδιος την περιγράφει ως «πραγματικότητα όπου εμφανίζεται το ΕΙΚΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, με μορφή ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ, ΓΛΥΠΤΙΚΗ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ, ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ, πραγματικότητα αντικειμενική και εμφανή, πρόκληση στις αισθήσεις μας».

Σημειώνω ότι στην εικόνα του εξωφύλλου του βιβλίου φαίνεται το πρόσωπο του Λάσκαρη, να ξεπροβάλλει αναπάντεχα μέσα από το μισοσκόταδο ενός γιαπιού. Το βλέμμα και η έκφραση του διακρίνονται δύσκολα πίσω από ένα πλέγμα γυμνών μεταλλικών ράβδων οπλισμένου σκυροδέματος πριν το κλείσιμο του ξύλινου καλουπιού. Είναι σαν να παρατηρεί ο αρχιτέκτονας τον Κόσμο, εγκλωβισμένος μέσα στο ίδιο του το έργο. Και γι' αυτό είναι -ίσως- κοίταγμα μιας ανήσυχης προσμονής. Λες και **διερωτάται** για τον Κόσμο, τον Άνθρωπο και τα Ανθρώπινα.

(Διερώτηση που παραμένει εκκρεμής, από την εποχή πριν την έκδοση του βιβλίου μέχρι και σήμερα. Καθώς η απάντηση της βιώνεται πια καθημερινά με συλλογικό και ατομικό τρόπο, από την αρχιτεκτονική κοινότητα, αλλά και τον ευρύτερο κοινωνικό χώρο).

Η παραπάνω συμβολική εικόνα του βιβλίου λειτούργησε σε εμένα ως μια από τις αρχικές και πιο χαρακτηριστικές «γνωριμίες» μου με τον Νίκο. Με τον οποίο, εκτός από συνάδελφοι αργότερα γίναμε και καλοί φίλοι, πότε με τα «επάνω» και πότε με τα «κάτω» μας.

Παρότι -όπως συμβαίνει μερικές σπάνιες φορές- ήταν (και είναι) περισσότερο οι **διαφορές** μας που κυρίως μας ένωσαν, παρά οι **ομοιότητες** μας. Καθώς είναι διαφορές **ευτυχείς**, ως ενισχυτικές των **αμφίσημων, απρόβλεπτων** στοιχείων του χαρακτήρα μας, αλλά και του αλληλοσεβασμού μεταξύ μας.

Έτσι βρεθήκαμε πολλές φορές κοντά, σε αναφορά με σκέψεις και θέσεις για τα πεδία της τέχνης και της αρχιτεκτονικής, όπως και για τις κατευθύνσεις των διδακτικών περιοχών που καθένας μας υπηρετούσε και υπηρετεί.

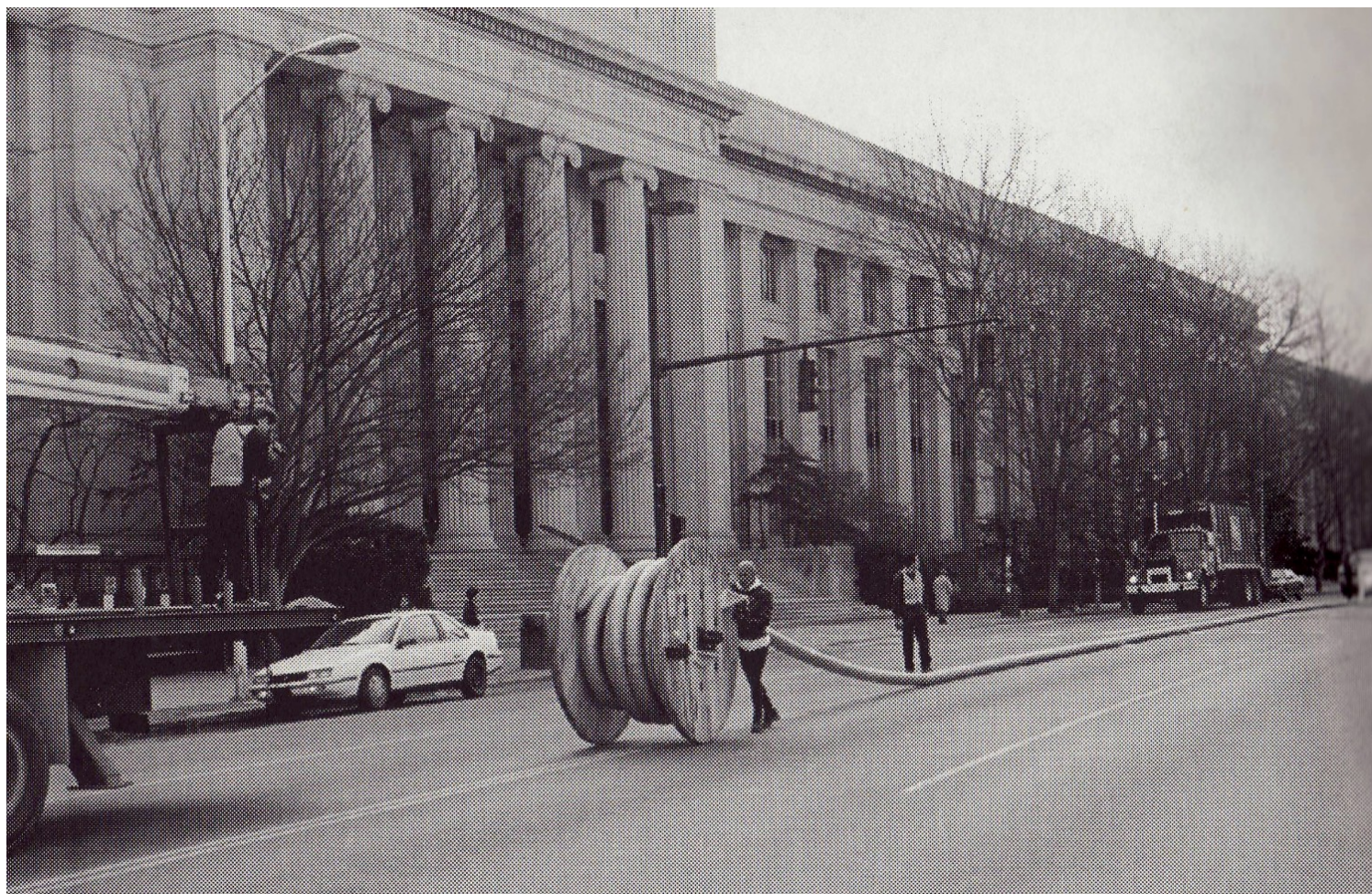
Για παράδειγμα, συναντηθήκαμε στην προσπάθεια του Λάσκαρη να συμβάλλει στην γέννηση ενός **σύγχρονου, εξωστρεφούς, ελεύθερου «εικαστικού πνεύματος»** ομάδας νέων διδασκόντων στην περιοχή της «Πλαστικής». Πνεύμα που λειτουργεί ανανεωτικά μέχρι και σήμερα, μετά την αποχώρηση του από την Σχολή Αρχιτεκτόνων.

Όπως βρεθήκαμε κοντά και σε δικές μου ανάλογες πρωτοβουλίες σε αναφορά με τον νέο θεσμό των **«Διατομεακών Μαθημάτων»**. Καθώς ο διαλεκτικός, αλλά και ρηξικέλευθος (έως και «μανιώδης», με την αρχαϊκή έννοια) χαρακτήρας του Λάσκαρη τον οδήγησε σε δραστήριες συμμετοχές του στον νέο θεσμό. Συμμετοχές που -ενίοτε- ήταν ταραχώδεις εξαιτίας των διαφορετικών ειδικοτήτων των συνεργαζόμενων διδακτικών περιοχών που συμμετείχαν στον προγραμματισμό και την εφαρμογή του. Και -γι' αυτό τον λόγο- **συχνά απείχαν της λειτουργίας του, Συυθέτες (δάσκαλοι και δασκάλες)** αντιβαίνοντας στην ίδια την φύση του μαθήματος τους (δηλαδή της «Σύνθεσης»), ως **διαδικασίας συνεχούς αλληλοσυσχετισμού** των -ποικίλων- περί των αρχιτεκτονική- «θέσεων» και «αντιθέσεων».

Στο ίδιο αντιδιαμετρικό άκρο ανάλογων «επιλεκτικών» διαχωριστικών αντιλήψεων μέρους της διδακτικής κοινότητας λειτούργησε η αυτόβουλη παρουσία και συμμετοχή του Λάσκαρη στο **συνολικό** παιδαγωγικό-διδακτικό πεδίο της αρχιτεκτονικής.

Έτσι, υπηρέτησε και ο ίδιος το δικό του καλλιτεχνικό-εικαστικό αντικείμενο, θεωρημένη ως ισότιμο στοιχείο αυτού του διευρυμένου πεδίου. Ωστε η **«Πλαστική του χώρου»** να συμμετέχει ενεργά στην διεύρυνση και συν-ένωση **του Όλου της αρχιτεκτονικής** και όχι στον περιορισμό και την κατάτμηση της «εις τα εξ'ων συνετέθη».

Νίκος Λάσκαρης: «Η πλαστική του δομημένου χώρου σαν διαδρομή, ή τα βήματα του αγωγού».
Εικαστική έρευνα MIT, Βοστώνη 1994

Σε συνέχεια των παραπάνω σκέψεων, ιδού λοιπόν γιατί κάποιες «αμφίσημες» - «απρόβλεπτες» προσωπικότητες (και όχι οι συνηθείς «πολιτικώς ορθές») ενίοτε βοηθούν μέσω αυτών των ιδιοτήτων τους, την δύσκολη σύνθεση των ποικίλλων (συχνά αντίρροπων ή -φαινομενικά- αντιφατικών) παραμέτρων της αρχιτεκτονικής.

Όπως:

Η αίσθηση, η σκέψη, η πράξη, η κατασκευή της αρχιτεκτονικής

Η ενσυναίσθηση, η υπερβατικότητα, η λογική της

Η ιδέα, η δομή, η μορφή, η αισθητική, η πλαστική έκφραση της

Ο ατομικός, ο συλλογικός, ο κοινωνικός χαρακτήρας της

Το αρχέτυπο, το πρωτότυπο, το τυπικό στοιχείο της

Βεβαίως, η «αμφισημία», το «απρόβλεπτο», το «αντίρροπο» του χαρακτήρα οδηγούν καμιά φορά τους «αμφίσημους», «απρόβλεπτους», «αντίρροπους» σε λάθη και αβλεψίες.

Λάθη και αβλεψίες, που -στην περίπτωση μου- με βασανίζουν διαρκώς μέσα στο χρόνο, όταν αυτές δεν διορθώνονται ή -έστω- δεν εξηγούνται.

Κάτι που μου συμβαίνει τελευταία, όλο και συχνότερα, όλο και εντονότερα. Ιδιαίτερως όταν θυμάμαι το «τρελό» (πότε δομικό και πότε αποδομικό, αλλά διαρκώς πολυσήμαντο) κείμενο του Λάσκαρη «**Fats Domino**» στο συλλογικό βιβλίο «Ένα ανοικτό παράθυρο».

Όπως και αυτός -πιστεύω- θυμάται την σελίδα 54 του βιβλίου «Εν πτήσει» και την αναφορά εκεί σε ένα εξαιρετικό έργο του. Έργο που -πιστεύω- αγαπά όσο αγαπά και το ευγενές άθλημα του «basket», ως σταθερός πιστός Μύστης του.....

Τάσος Μπίρης
Αθήνα 6-01-2022

ΥΓ. Σε επίρρωση όσων ανέφερα προηγουμένως για τον χαρακτήρα του Νίκου Λάσκαρη, επισυνάπτω αυτούσιο το «άπαιχτο» σουρεάλ βιογραφικό του, γραμμένο το 1986 από τον Λεωνίδα Χρηστάκη στο βιβλίο του Νίκου «η

μαλακιά ζώνη»:

.....«Ο Νίκος Λάσκαρης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1947 και θα πεθάνει μάλλον στην ίδια πόλη γύρω στο 1994. Έκανε διάφορες σπουδές, αλλά έριξε το κύριο βάρος στην Αρχιτεκτονική Ορισμένων Πραγμάτων και Καταστάσεων, πράγμα που του επέτρεψε να εμβαθύνει και σε Μερικά Άλλα. Το μεγάλο όνειρο του όμως είναι να γίνει Εξουσία σε ανεξάρτητο Πανεπιστήμιο από το Υπουργείο Παιδείας ή, έστω, Υπουργός Παιδείας ανεξάρτητος απ' την Εξουσία. Άλλα του βασικά όνειρα είναι να παραμείνει η ομάδα του στην Β' Εθνική ώστε να μην αυξηθούν οι οπαδοί της και να γίνει μπεστ σέλλερ η «μαλακιά ζώνη». Παλαιότερα ο Νίκος Λάσκαρης διέθετε πολύ χιούμορ και αισιοδοξία κατά διαστήματα, τα οποία όμως έχουν αραιώσει και πρόσφατα εξαφανίστηκαν τελείως. Βασικές αρετές; Η φιλοδοξία και η καλή όραση και όσφρηση. Βασικά ελαττώματα: Ονομάζονται τα αντίθετα των βασικών αρετών».

Δυο τελευταίες εικόνες: «Ο Δημιουργός και το ξετύλιγμα του αιγιματικού μύθου του Έργου»